

РИНОК ПРАЦІ ІТ-СПЕЦІАЛІСТІВ В УМОВАХ МЕРЕЖЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

Ринок праці фрілансерів, зокрема ІТ-спеціалістів є ознакою мережевої економіки. Попит на них похідний від попиту на програмне забезпечення, інформацію, специфічні знання та інші нематеріальні продукти. Оскільки їх можна виробляти і нагромаджувати безмежно, попит на працю ІТ-спеціалістів у світовій економіці є вищим, ніж на традиційних робітників. Він має тенденцію до зростання, особливо на веб-розробників, веб-дизайнерів, спеціалістів з інтернет-маркетингу, експертів з побудови ІТ-інфраструктури, системних архітекторів. Вітчизняна економіка потребує докорінних структурних змін виробництва та експорту, подолання залежності від сировинних галузей, розвитку інновацій та постіндустріальних тенденцій. Тому для України ефективний ІТ-ринок є серйозним викликом.

Мережева економіка змінює характер праці. Вона дедалі більше стає всезагальною. Як справедливо зазначає Гриценко А.А., «теоретичною основою розуміння всезагальної праці є концепція спільно-розділеної діяльності». На його думку, розвиток відносин роздільності втілюється в поділі праці, приватної власності та інститутах ринку, а відносин спільності в кооперації й усупільненні праці, суспільної власності та інститутах держави. За умов виникнення питання про внесок окремого індивіда в цей

всезагальний результат, його потрібно вирішувати не на принципах приватної власності на інтелектуальний продукт, а на принципах всезагальної власності як історичної форми спільно-розділеної власності, в якій приватна власність є лише однією зі складових складнішої системи відносин присвоєння [1, с. 6].

Зростання ролі інформації та знань як новітніх об'єктів власності, перетворення їх на важливий ресурс виробництва призводить до ускладнення соціальної структури суспільства, формування нової соціальної верстви власників знань та інформації, які знають, як розподілити знання для виробництва, використовують знання та інформацію у своїх інтересах, для задоволення власних різноманітних потреб [2, с. 59 – 60]. За визнанням П. Дракера, у суспільстві з домінантою знань провідними групами будуть працівники знань (knowledgeworkers), адміністратори знань (knowledgeexecutives), професіонали знань (knowledgeprofessionals), підприємці знань (knowledgeentrepreneurs) [3, с. 94].

Економічні відносини на ринку ІТ-спеціалістів в умовах мережевої економіки часто набувають віртуального характеру, оскільки пошук місця роботи здійснюється в соціальних мережах та професійних спільнотах незалежно від країни проживання. Переважають роботи, які проводяться на відстані, за нерегламентованим графіком і без прямого спостереження за працівником. Крім традиційних суб'єктів ринку праці (найманих працівників, роботодавців та держави), вагому роль в індустрії програмної продукції відіграють замовники. Зазвичай це великі фірми, які розташовані за межами місця проживання фахівців, нерідко — за кордоном. Саме вони володіють

значними фінансовими ресурсами і пропонують через роботодавців систему аутсорсингу (англ. — outsourcing), за якої сторонні ІТ-спеціалісти отримують завдання на умовах субпідряду (іноді вони контактують безпосередньо із замовниками). Безпосереднє наймання виконавців інтелектуальної праці на вітчизняному ринку здійснює компанія роботодавця, яка несе відповідальність за їх роботу відповідно до контракту та національного законодавства, а іноді виступає також експертом.